

Spørreliste nr. 227

FORTELLINGER OM BILDER

Den som besvarer listen er innforstått med at svaret blir arkivert (anonymt) og blir brukt av forskere i dag og i fremtiden. Den som svarer kan til enhver tid be om å få svaret i retur eller makulert.

I dag synes bilder å være nesten allestedsnærværende. Hverdagen er fylt av bilder, i aviser, magasiner, i bøker og andre trykksaker, på hjemmets vegger, som fotografiske minner i bokser, skuffer og fotoalbum, i reklameaviser i postkassa, på Internett, som bildemeldinger på mobiltelefonen, og ikke minst på fjernsynsskjermen som gjennom snart 50 år har vært den kanskje viktigste bildeleverandøren til norske hjem.

Men slik har det jo ikke alltid vært. For et par tiår siden hadde de fleste bare én fjernsynskanal, før andre verdenskrig var bilder ikke så vanlig i avisene, og på 1800-tallet var hverdagen ikke fylt med bilder slik som i dag. Noen opplevde kanskje en oppvekst i et hjem fylt av malerier og spennende trykk. Men for mange var bilder nokså sjeldne, bortsett fra klasserommets plansjer, lesebokas (for eksempel Nordahl Rolfsens) illustrasjoner, eller bildene i et illustrert magasin eller et julehefte.

På 1900-tallet ble bilder et stadig vanligere innslag i hverdagslivet. Vår spørreliste denne gang har som mål å øke kunnskapen om hvordan bilder i løpet av 1900-tallet har omformet vår hverdag. Det gjør vi ved å spørre om hvilke bilder som fantes i din barndom og ungdom, i hjemmets ulike rom, som for eksempel på barneværelset og i stua, og om bildeopplevelser utenfor hjemmet: på søndagsskolen, i kiosken eller hos andre mennesker.

Bilder kan være så mangt: en illustrasjon i en bok eller et blad, innrammede malerier på veggen, fotografiske portretter i ramme på en hylle, bildet på en kakeboks eller en samling med glansbilder, tegneseriens bilder, postkortet fra fremmede steder, juleheftets mange illustrasjoner og bokomslag. Samlet du på glansbilder eller klypte ut illustrasjoner og lagde utklippbok? Tegnet du, og hva slags bilder var forbildene?

De fleste bildene vi eier er private bilder som portretterer familiens medlemmer og viser store begivenheter som konfirmasjon, bryllup, første skoledag, ferier osv. Dette anser nok de fleste av oss som de viktigste bildene. Men vi møter også bilder i det offentlige rom, som for eksempel reklame og plakater av forskjellig slag eller i butikkenes utstillingsvinduer. Dette er også bilder som kan sette tankene i sving.

Vi har delt spørrelisten i barndom, ungdom, det første hjem og i dag. Vi vil veldig gjerne få vite om hvilke bilder som fantes, men særlig interessant er dine fortellinger om "møter med bilder": hvilke bilder var viktige? Hvilke bilder gjorde inntrykk? Gi oss fortellingene om dine bildeopplevelser! Les gjennom spørrelisten før du begynner å skrive og svar på det som passer for deg. Lykke til!

Barndomshjemmets bilder

Her spør vi om dine første møter med bilder. Spørsmålene tar utgangspunkt i hva som fantes av bilder i barndomshjemmet, og der du ferdes som barn: i familien, på søndagsskolen, i kirken og på bedehuset, i venneflokket, på barneskolen og hos slektninger eller andre. Viktigst for oss er å få dine fortellinger om bilder. Bruk de ordene som er nødvendige for å beskrive dine bildeopplevelser!

Hvilke bilder var det i hjemmet da du vokste opp? Var det trykk, malerier, tegninger eller fotografier? Broderier på puter eller pynteduker?

Hva slags motiver var det på bildene? Portretter av familiemedlemmer? Landskap? Religiøse motiver?

Husker du hvem som hadde laget bildefremstillingene, eller hvor bildene kom fra?

Var bildene innrammet?

Hvor hang, eller sto bildene? I stua? På soveværelset? Var det bilder på kjøkkenet? I gangen eller på do?

Var noen bilder så fæle at de måtte gjemmes unna?

Var det kanskje også figurer, pyntegjenstander, som gjorde inntrykk?

Var det noen bilder som var spesielt viktige for mor og far?

Hvilke bilder var det på barnerommet? Hva syntes du om dem?

Bilder i bøker, magasiner, julehefter?

Leste du ukeblad og julehefter og var illustrasjonene viktige for deg?

Fantes det bøker med spennende illustrasjoner i bokhyllen hjemme eller hos en slektning?

Fortell om bilder som gjorde inntrykk på deg og hvorfor.

Møter med bilder utenfor hjemmet

Var det bilder i skolens lesebok eller skolens plansjer som gjorde inntrykk på deg? Fortell.

Gikk du på biblioteket, og har du erindring om bilder i bøker du så i eller lånte med deg hjem? Fortell.

Har du opplevelser av bilder fra kirken, bedehuset eller andre religiøse møtesteder?

Har du minner om bilder i det offentlige rom, som for eksempel utendørs reklame, plakater eller butikkenes utstillingsvinduer? Er det noen du husker spesielt godt, og hvorfor?

Egne bilder

Tegnet du, og hva likte du best å tegne?

Samlet du på postkort eller på andre typer bildekort (for eksempel av filmstjerner, sportshelter og lignende). Hva gjorde du med bildene?

Samlet du på glansbilder? Var det noen typer eller motiver du var spesielt interessert i? Hva gjorde du med dem? Byttet du glansbilder med venner? Fortell.

Klipte du ut illustrasjoner fra blader og magasiner og limte dem inn i utklippbøker? Hvilke bilder var du spesielt interessert i?

Ungdomstid

Ungdomstid er modningstid, og en gradvis tilpasning til voksenlivet. Livet fylles bokstavelig og metaforisk med andre "bilder". Nye idealer og holdninger kan også uttrykkes i bilder. Samtidig er dette også for mange den første erfaringen med et "eget hjem"; kanskje den første hybelen som en selv kan dekorere som man vil.

Hadde du eget rom som ung og hvilke bilder hadde du der?

Unge mennesker signaliserer ofte sine holdninger i form av bilder og plakater. Hvilke bilder valgte du?

Ungdomstiden er for noen det første møtet med erotiske bilder. Dette er et tabubelagt emne, men det er også et fenomen som har eksistert så lenge det har vært bilder. Hvis du kan skrive noe om hva som var tilgjengelig av "erotiske" bilder, så er vi takknemlig for det.

For mange fantes noen av de viktigste bildene i kinosalens mørke. Kan du fortelle noe om hvor du så levende bilder? Kino i byen eller bygdekino? Hvordan var opplevelsen av å se film på kino? Hva så du og vennene på? Var det kanskje også noen som lagde film selv?

Hva slags bilder tok du med deg da du flyttet ut og skulle pynte din egen hybel? Hvilke nye bilder kom opp på veggen, og hvorfor?

Mitt første hjem

Når man stifter et nytt hjem legges samtidig den materielle rammen for en ny fase i livet. Møblering er den viktigste innredningen, men bilder og annen "pryd" kan også være viktig.

Hva slags bilder fantes i ditt første hjem? Malerier? Fotografier? Broderier? Trykk? Spesielle figurer?

Hvor hang eller sto de?

Hadde du/dere noen tanker rundt hva slags bilder det skulle være? Var det religiøse bilder? Landskapsbilder? Eller helt andre typer bilder?

Var noen av bildene særskilt viktige for innredningen av hjemmet? Hadde du/dere noen tanker om hva slags bilder en burde eller måtte ha?

Hvor og når så du dine første fjernsynsendinger? Når fikk du selv fjernsyn? Hva betød det å få fjernsyn for deg?

Gikk du/dere andre steder for å se bilder, for eksempel på kunstutstillinger, eller andre typer utstillinger?

Har du kjøpt bilder til deg selv? I så fall: Hva slags bilder, og hvor ble de kjøpt?

Egen produksjon av bilder

Mange av oss blir selv bildeprodusenter. Det er mange måter å lage bilder på. Noen tegner, noen vever og broderer bilder, noen fotograferer, noen skjærer i tre, noen lager bilder med tørkede blomster, atter andre har tatt opp teknikken med å lage kobberrelieff.

Lager du, eller har du laget bilder selv? Kanskje har du gjennom et helt liv vært innom ulike hobbyteknikker for å fremstille bilder. I så fall vil vi gjerne høre litt om når og hva; hva slags teknikker, hvilke motiver, hvordan bildene ble brukt (pynt i eget hjem, som gaver til andre).

I dag fotograferer nesten alle, men før var det kanskje særlig en i familien som tok fotografiene. Hvem tok bildene i din barndom? Fortell også om til hvilke anledninger det ble tatt bilder.

Når begynte du selv å fotografere? Hva fotograferte du? Fortell om opplevelser som fotograf.

Har du kanskje også fremkalt og kopiert selv?

Hvordan oppbevares fotografiene i dag? Settes de i album, henges på veggen eller legges de på pc-ens harddisk?

Var det noen i familien (eller kanskje deg selv) som gjorde amatørfilmopptak? Hva ble filmet og hvordan ble resultatet brukt? Fortell.

Dine refleksjoner etter arbeidet med denne spørrelisten

Vi har laget denne spørrelisten for å få vite mer om hva den økende tilstedeværelsen av ulike slags bilder i hverdagslivet har betydd for den enkelte. Vi har spurt om hvilke bilder som fantes på ulike stadier i ditt liv, og særlig har vi ønsket å få fortellinger om dine egne betydningsfulle møter med bilder: hvilke opplevelser de har gitt, og hva de har betydd. Nå til slutt bare noen refleksjoner:

Mange er ikke så opptatt av bilder, særskilt ikke bilder til pynt. For noen er bilder et luksusfenomen som ikke er så viktig, og for andre assosieres bilder med en fantasiverden som ikke går så godt sammen med hverdagens viktige matstrev. Vi vil gjerne høre om det man kunne kalle likegyldige, restriktive, skeptiske eller negative holdninger til bilder. Har du selv hatt slike holdninger eller har du møtt dem hos andre?

Synes du at du har lært noe av bilder og om bilder? Har for eksempel dine holdninger til bilder endret seg i løpet av livet, for eksempel til hvilke som er viktige, hva som er pent, hvilke bilder man bør ha?

Hva har den økende mengden bilder betydd for deg? Kan man si at bilder gjør livet rikere, og i så fall hvordan? Når du tenker tilbake – har noen av møtene med bilder i barndommen eller senere hatt en viktig betydning i livet ditt?